

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

20. An in rebus venereis detur parvitas materiae? Ex p. 7. t. 11. & Misc. 2.
r. 28.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76432](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76432)

bidinosa recensent, quæ sunt ex intentione delectationis concubitus, siue pollutionis, aut similis actus luxuriosi. Ita ille.

2. Probari potest hæc opinio ex D. Augustino *lib. 2. in Iulian. cap. 10.* ubi dicit in hunc modum. Quantum enim ad nos attinet sine peccato semper essemus, donec sanaretur hoc malum, si ei nunquam consentiremus ad malum, sed quibus ab illo rebellante, etsi non lethaliter, sed venialiter, tamen vincimur, in his contrahimus, unde quotidie dicamus. *Dimitte nobis delicta nostra.* Sicut coniuges quando modum generationis necessarium causa solius voluptatis excedunt, sicut continentés, quando in talibus cogitationibus cum aliqua delectatione remorantur, non quidem decenter ex flagitium, sed intentionem mentis, non sicut oportet, ne illo incidat, inde auerentes, aut si incidit, inde rapientes. Ita Augustinus. Ex quibus verbis videtur dari veniale in materia luxuriæ propter paruitatem delectationis. Secundò facit quòd aliqui delectatio quæcumque venerea etiam ex solo visu capta, esset mortalis, quòd negat Caietanus & plures alij doctores, & tamen aspectus istius, quando libidinosi sunt, ut tradunt multi, quòd modo ex fornicatione speciem fortiumur. Tertiò non apparet ratio, quare hic non possit excusari leuitas materiæ à mortali, sicut in aliis peccatis, quorum materiæ admittunt diminutionem. Nec valet dicere ex Galeno & aliis Medicis cum Rebellio *lib. 2. q. 1. sect. 1.* & Metolla *rom. 1. disp. 2. c. 4. diff. 2. num. 120.* quòd omnis delectatio venerea sit inchoatio quadam pollutionis, atque adeò pertineat ad molliem. Itaque sicut inchoatus actus occisionis est mortalis, ita etiam quæcumque eiusmodi delectatio, nam responderetur, quòd quando inchoatio tam exigua est, ut actus mortalis non censetur physicè secundum substantiam, aut virtute, moraliter loquendo, iam esse, sed solum in dispositione remotiori, aut imperfectiori, non erit talis inchoatio mortalis, etsi actus fuerit mortalis. Et tandem non valet dicere quòd inter solutos hæc delectatio semper habet finem operis mortiferum, scilicet copulam carnalem, nam responderetur, quòd quicquid sit de intentione naturæ, morali intentione, non satis perfectè habet ista delectatio finem mortalem, quando dispositio est tam remota.

3. Sed his minimè suffragantibus Baldellus *rom. 1. lib. 3. disp. 14. num. 4.* & Lopez de Texeda *rom. 1. lib. 2. tract. 3. contron. 13. numer. 73.* testantur, Clem. VIII. definiuisse in officio Sanctæ Inquisitionis non dari in rebus venereis paruitatem materiæ; & sententiam Marchantij *ubi supra* ego reprobaui in 4. *part. tractat. 4. resol. 136.* & *tractat. 5. resol. 5.* Vide etiam meipsum in 3. *part. tractat. 5. resol. 1.* in quibus locis adduxi Doctores asserentes in rebus venereis non esse dandam paruitatem materiæ, quibus me citato; nunc adde Cælestinum in *compend. Theol. moral. tract. 1. cap. 4. quest. 9.* Leonem de *offic. confess. pari. 1. recollect. 7. num. 32.* Possleuinum de *officio Curati, cap. 15. num. 26.* Gordonum *rom. 1. lib. 1. quest. 11. cap. 3. numer. 23.* neque enim in his materiis laxandæ sunt habent. Unde hic non grauabor apponere decretum factum à magno illo viro Claudio Aquauina pro Societate, quòd est tenoris sequentis. Quia nonnullorum opinio, qui docent etiam in re venerea exiguam aliquam delectationem deliberatè quæsitam, propter leuitatem materiæ excusare à peccato mortali, plurimum obesse possit non solum bonæ Societatis estimationi, sed etiam puritati morum, quantum in nostris, tum in externis tantum semper facit Societas, & quia propter periculum in quòd inducit, ac moralem impossibilitatem distinguendi practicè in re tam lubrica materiam leuem à graui, à doctis admodum, grauibufque Societatis Patribus, cum quibus ne-

gotium hoc communicauimus, in praxi omnino fallè maxime periculosa, ac puritati valde contraria iudicatur, re maturè considerata, statendum in Dominio obnoximus, ne quis in Societate in posterum vel publicè vel priuatim, non modò vt veram, vel probabilem, sed ne vt tolerabilem quidem vlla ratione eam doceat, nec placere sibi significet, aut secundum illam consilium cuiquam det, quòd omnibus in virtute sanctæ Obedienciæ præcipimus, & sub pena excommunicationis ac priuationis lecturæ, vocis actiue, & passiuæ, nec non etiam inhabilitatis ad quælibet Officia, ac aliis penis arbitrio nostro infligendis, & ad professionem tales intelligant se minimè esse admittendos, & ubi de re factis coniterit, Prouinciales statim exequi debebunt, neque primo quoque tempore moneri, vt re examinata statuere possint, an qui rem tanti momenti, atque à nobis tam seridè commendatam neglexerit, retineat in Societate expediat, atque hæc interim, dum (quòd futurum speramus) grauius aliquid in hæc doctrinam à suprema Romana Sede statuatur, volumus etiam vt post manifestationem huius decreti, si quis in posterum aliquem ex nostris contra supradicta deliquisse nouerit, igneatur in virtute sanctæ Obedienciæ Superiori aperire, Romæ 24. Aprilis 1612. *Claudius Aquauina.* Et hoc decretum affert Pater Trimarchi in *tr. de Confess. sollicit. disp. 2. sect. 7. n. 16.* & Tancerus in *part. 2. disp. 4. q. 8. dub. 6.*

4. Resol. V. p. 1. 9. in *fin. resol.* adde. Et tamen hæc sententiam nouissimè validissimè firmat rationibus Nicol. Baldelli *lib. 1. disp. 14. n. 3.* & sequ. ubi etiam notat Clem. VIII. in officio sanctæ Inquisitionis contrariam opinionem damnasse, unde puto illam neque speculatiue, neque in praxi sustinendam esse.

5. Notandum est etiam hic obiter, Lessium *lib. 1. c. 1. dub. 8. n. 62.* docere contra deationem partium venerearum, non ex delectatione, sed ex mortuo curiositate,

non esse peccatum mortale. Sed hæc opinio si iudicis efficeretur cum alia persona, mihi non placet. Et in etiam tenet Sanchez *de matr. 10. 3. lib. 9. disp. 46. n. 11.*

6. Nota etiam ex dictis me rectè his diebus conuulisse contra Caiet. in 2. 1. q. 1. 4. art. 4. ad 1. & in *sum. verb. chorea, in fine* & contra Tabien. in *sum. verb. osculum*, tangere manum, vel intorquere digitos, vel brachium vellere, aut premere femina pedem, ex delectatione quæ in hoc faciendū sentitur, esse peccatum mortale, si delectatio quæ ex dictis capitur, & propter quam fiunt, sit venerea; nam, vt dictum est, in tali delectatione non potest dari paruitas materiæ, quòd etiam nouissimè docuit Iac. Gordonus in *Theol. moral. lib. 1. q. 12. n. 21.* & *lib. 6. q. 11. c. 7. §. 2. n. 27.*

RESOL. XX.

An in rebus venereis detur paruitas materiæ? Ex part. 1. tr. 11. & Misc. 2. Ref. 28.

§. 1. Tertiò calamus sumo circa præsentem questionem, & contra me nominatim insurgentem affirmatiuam sententiam tenet Ioannes Caramuel in *reg. D. Cened. disp. 69. num. 1052.* & sequ. ubi vires sui acutissimi ingenij argumentando pro hac firmè sententia sic demonstrat, & asserit. In cæteris præceptis datur materia parua: ergo etiam in præcepto continentie.

2. Das disparitatis rationem, quòd fragilitas humana sit maxima, & periculum videatur euident. Sed hæc ratio nec est vera, nec sufficiens. Sane non verè quoniam non video, cur non possit Petrus leuiter femina pedem pede comprimere, quin se exponat euidenti periculo consensu in vteriore actum. Quis credat non esse possibile quòd Paulus ex leui & feniali curiositate adpiciat transeuntem feminam, quin

Prima ref. citata in hoc textu hic est in 6. *part. tractat. 4. resol. 136.* & *tractat. 5. resol. 5.* Secunda inuenitur in to. 5. tr. 9. Ref. 28. Tercia vero hic est ref. antecedens, & in aliis cius primæ not.

quin velit ulterius progredi, & liberius peccare; Præterea esto, detur tale periculum concomitans, quod reuera non detur. Esto non possis digitum mulieris stringere vel leuiter, sine periculo euidenti consensus; an ideo neganda esset materia parua; minimè. Sane dicendum esset leuem tactum habere duas malitias distinctas, alteram intrinsecam, alteram extrinsecam. Intrinseca esset malitia leuis, utpote quæ sumeretur ab actus quantitate, quæ reuera est leuis; extrinseca esset grauis, quoniam sumeretur à periculo, quod supponitur euidens & graue. Euidens dixi, non enim est proximum si sit probabile; quoniam si illud probabiliter subsit, probabiliter etiam non subsistit. Nec valet dicere, quòd nulla est tam parua fornicatio, quæ non sit peccatum mortale; ergo nulla est tam parua delectatio lasciuia, quæ non sit culpa grauis. Probat Filiucius consequentiam: Quia delectatio foritur morem actus, atqui actus est mortiferè peccaminosus; ergo & quæcumque delectatio.

3. Negata prima consequentia, ad Filiucij probationem respondeo distinguendo maiorem, Delectatio leuis foritur morem actus, nego; grauis, concedo. Concedo subsumptam minorem: & eodem prorsus modo distinguo consequens. Si Filiucius agat de delectatione graui, concedo, si de leui, nego.

4. Arguis iterum, Omnis delectatio venerea secundum Galenum est inchoatio quadam pollutionis; atquid omnis actus inchoatus pollutionis est mortalis: ergo quæcumque delectatio.

5. Respondeo distinguendo. Omnis delectatio venerea est pollutionis inchoatio remota vel proxima, leuis vel grauis, parua vel magna, concedo: est semper inchoatio proxima grauis, & magna, nego. Similiter omnis actus pollutionis, qui grauius est inchoatus, erit peccatum mortale; non autem qui fuerit inchoatus leuiter. Vnde sequitur quæcumque delectationem grauem, esse mortaliter peccaminosam; non quæcumque leuem. Hæuicque Caramuel, qui postea quaerit, quantum sint actiones lasciuæ, quæ censentur leues, & sic respondet. Aliqui asserunt manuum leuem contactum, pedis impulsum, osculum, & similia, sublati vltiori periculo, non esse graua. Ego à delectationis quantitate culpæ magnitudinem merior, & ex meis principiis sic philosophor. Illa delectatio, qua octies maior sufficeret semen decidere, est grauis, & mortaliter peccaminosa; quæcumque ea minor, est leuis. Patet; quia ex meis principiis, quæ superius efficacissimè probaui; completi operis octaua pars est materia minima peccati grauis. Ergo delectatio quæ est minor octaua parte delectationis completæ (ni aliud periculum subsit) erit culpa venialis. Delectationem completam eam dico, quæ semen decideret, si remaneret, ita Caramuel.

6. Hanc etiam sententiam, quòd videlicet in rebus venereis detur paruitas materiae præter Authores à me alibi citatos, quos postea refert etiam Caramuel, tenet nouissimè contra me nominatim insurgens Sapientissimus Magister Franciscus Araujo Dominicanus S. Theolog. Professor in Academia Salmaticensi, in suis eruditiss. Comment. in 2.2. Thom. & Laurentius Laudmeter in Reg. D. Bened.

7. Verùm ego his Doctoribus non possum adhærere, quia non desunt qui censent dictam doctrinam esse censuram dignam, vnde Ioann. Ant. Saura in voto Platonis de examine Propositionum cap. 13. sic ait: Propositio periculosa in moribus, illa est, quæ speculatiuè considerata aliquam habet verisimilitudinem, & apparentem colorem probabilitatis; verùm in praxi moraliter loquendo sine grauis culpe reatu non potest executioni mandari. Hoc periculum in causa est vt similes propositiones iustissimè possint condemnari, quales sunt nonnullæ opinionis circa materiam leuem in re-

bus venereis. Ita Saura, qui etiam antea in cap. 1. videri asseruerat, & nouissimè asserit doctissimus, & amicissimus Dominus meus Transmirra tractat. de obligat. reuel. quest. 4. cap. 4. num. 4. Et ita me cito nouissimè nostram sententiam tenet Ioann. Machadus de perf. Confess. tom. 1. lib. 2. part. 3. tract. 19. Vocum. 1. numero 4. Et ne desetas omnino videre Magistrum Texedam Dominicanum in Congou. Theolog. moral. tom. 1. lib. 2. tract. 3. contr. numer. 11. qui inuehitur contra Sanchez, & per consequens contra Magistrum Araujo.

RESOL. XXI.

De censuris, quibus aliqui auctores inuenerunt opinionem asserentem in rebus venereis dari paruitatem materiae.

Et concluditur ad denuntiandum Confessarium sollicitantem in confessione, excusare paruitatem materiae, vt pretere manum, brachium, vel pedem, ponentis vellere, vel digitum intorquere, &c. Ex part. 11. tr. 6. & Misc. 6. Res. 3.

§. 1. **D**octissimi Viri Araujo, Caram. Bossius, Laudmeter, Zanardus, Salas, & olim Sanchez, cum aliis à me alibi citatis docuerunt, quod in rebus venereis detur paruitas materiae, & hanc opinionem nouissimè tanquam probabilem admittit Thomas Hurtadus tom. 1. tr. 4. cap. 8. res. 65. §. 2. num. 927. & §. 3. num. 932. 934. & 935. vbi sic ait: Vt autem id quod sentio dicam, supposita sententia probabilis quod detur paruitas materiae, tum in materia luxuria, tum in materia sollicitationis in confessione vera, vel simulata suppono primò, quòd verba possunt dici inhonesta, aut turpia, aut ex parte rei significare, quæ turpis, & inhonesta est, aut ex parte ipsius loquentis, & proferentis. Primo modo non sunt mala moraliter, aut peccata, sed sunt indifferentia: sicut, & cogitatio de re turpi, & inhonesta indifferens est, & potest ordinari ad bonum, & malum finem, vt notauit optimè Thomas Sanchez, vbi supra num. 34. Quare si ordinatur ad bonum finem declarandi doctrinaliter conceptum rei turpis, bona est: si vero ad malum finem, mala; vnde Doctores, Medici, & Theologi, qui causa medicinae, aut pacificandi conscientias, verba significantia res inhonestas dicant, non peccant, quia omnia munda mundis: idem dico de verbis amatoris, vulgò Requiebro.

2. Suppono secundò, quòd inter ea, quæ in materia luxuria ex paruitate possunt esse peccata venialia, est notanda proximitas ad copulam, ad quam ordinantur, tactus enim secundum partem, quæ tangitur, magis, aut minus prouocat ad luxuriam. Idem dico de osculis. Quis dubitat magis incitare tactus in mammillis, quàm in facie, & magis in cruribus quàm in mammillis. Rursum osculum in proprio ore, quàm in fronte. Idem de nutibus, magis mouent, quæ fiunt toto corpore, quàm qui fit capite, aut ore. Amplius verba, quæ clarè, & distinctè significant partes venendas, quàm alia, quæ alias partes significant. Similiter verba amatoria alia sunt magis incitativa, quia viuacius significant amorem mundanum, alia, quæ minus.

3. Dico primò, osculari feminam in confessione autè, vel post, in facie, vel in ore, absque dubio est sollicitatio, similiter tangere crura, attricare mammillas. Secus vero osculare manus, vellere brachium, pretere pedem. Ita ille.

4. Verùm communiter D.D. contrariam sententiam tenent, asserentes in rebus venereis non esse materiae paruitatem concedendam, quos ego alibi ad fatietatem

Sup. hoc latissime in quatuor precedentibus res. & in aliis earum annotationibus.

Sup. hoc secus in §. vlt. huius Res. & in aliis eius annot.

Alibi in Res. Solutionibus not. 1. huius Res.